

*“De toekomst
wordt bepaald door
mensen wiens verhalen
wij geloven.”*

– Raoul de Jong in
Jaguarman, 2020

Duurzaam activiteitenplan voor
Noorderzon Festival of Performing Arts
& Society Groningen, 2025 – 2028

What's the point? on being relevant

14 – 24
augustus
2025

20 – 30
augustus
2026

19 – 29
augustus
2027

17 – 27
augustus
2028

*“Ik wou dat ik
twee burgers was
(dan kon ik
samenleven).”*

– Ramsey Nasr,
2009

Inhoud

1. Profiel →
2. Reflectie →
3. Toekomst →
4. Zakelijk →
5. Groningen →

1. Profiel

celebration!

Noorderzon Festival of Performing Arts & Society Groningen is - tot in het diepst van zijn vezels - een feest. Een heel groot feest. We vieren spannend theater. Muziek. Debat. Lezingen. Dans. En alles daartussenin. We vieren het einde van de zomer. We vieren het begin van het nieuwe jaar. We kijken terug en we kijken naar de toekomst. We vieren meningen met elkaar, we reflecteren. En dat doen we ieder jaar. De oorsprong van Noorderzon verradt dat eigenlijk al: ooit begonnen als alternatief voor inwoners die niet op vakantie kunnen. Een sociaal en cultureel feest, met wortels in de jaren tachtig. Noorderzon is dus zo leuk, prettig, avontuurlijk en (ont-)spannend als een vakantie. Deze alternatieve vakantie duurt maar liefst elf dagen.

Inmiddels bestaat Noorderzon al 34 jaar en is volop 'aan'. Het festival is uitgegroeid tot een vaste waarde op veel kalenders de laatste twee weken van augustus; een beetje zoals Kerstmis. 'Noorderzonnen' is uitgegroeid tot een werkwoord wat synoniem staat voor flaneren, voor zinderend theater, voor ontmoetingen, voor een activiteit die je je hele leven lang kan ondernemen. Noorderzon is dus een festival in de klassieke definitie: groots opgezette festiviteiten, een bijeenkomst voor mensen van allerlei pluimage die zich allemaal welkom voelen en samen een brede waaier van culturele activiteiten bezoeken. We zien onze eigen rol daarin als makelaar in sociale en culturele ontmoetingen. Wij zijn er om de best mogelijke context te maken: open, toegankelijk, vertrouwd waardoor je je veilig buiten gebaande paden kan begeven.

global en glocal village

Om al deze festiviteiten en zijn bezoekers zo goed mogelijk te *hosten* en te begeleiden, wordt er in het monumentale stadsplantsoen Noorderplantsoen een dorp gebouwd. Met tientallen professioneel geoutilleerde podia, evenals met liefde vormgegeven ontmoetingsplekken. Van tijdelijke stroomvoorzieningen tot kilometerslange duurzame lintverlichting, van pinapparaten tot EHBO-posten. Van middelgrote theaters voor 250 bezoekers tot intieme speelplekken tussen het groen. Daarnaast kan een festival niet bestaan zonder een reeds bestaande culturele infrastructuur; daar strijken we neer. De theaterhuizen in Groningen zijn van cruciaal belang voor het complexe programma en voor het gevoel van een stadsbreed internationaal festival. De stad omarmt ons, wij omarmen de gehele stad als podium. Een festival is geen eiland, een festival overbrugt en verbindt. We verwelkomen meer dan 130.000 bezoekers over elf festivaldagen en het festivalterrein is gratis toegankelijk. Voor de meeste voorstellingen worden kaartjes verkocht, de openluchtpodia zijn uiteraard gratis. In totaal worden er - afhankelijk van het type programma - zo'n 30.000 - 35.000 tickets verkocht.

paradox

Noorderzons kern lijkt een paradox. In Nederland gaan we er soms vanuit dat ontspanning niet samen gaat met inspanning. Een bezoeker die zich laaft aan muziek en een biertje, is een andere bezoeker dan degene die houdt van post-apocalyptische mime of een lezing over sterfelijkheid.

“Het festival, dat in het Noorderplantsoen een ruim opgezet en bruisend festivalhart heeft, onderscheidt zich sowieso met een goed gescoute internationale programmering. En met een grote variatie aan theaterstijlen. (...) Bij zoveel kwaliteit kan de conclusie niet anders zijn dan dat Noorderzon 2022 een excellente editie is.”

– NRC, 22 augustus 2022

“Op internationaal theaterfestival Noorderzon in Groningen staan buitenlandse acts van hoog niveau. Het aanbod varieert van de biografie van een Zuid-Afrikaanse vrijheidsstrijder, via de uithoeken van onze seksuele fantasie tot sprookjesachtig circus.”

– NRC, 20 augustus 2023

Wij vinden dit een veel te staccato inschatting van de mens. De veelkleurige waaier die Noorderzon is en aanbiedt, bedient een evenzo veelkleurige waaier aan publiek. We zijn daarin zowel voor onze artistieke poot als onze sociale basis even ambitieus. We willen excelleren in beide en dat doen we ook. De mens is een complex wezen, daar bieden wij een evenzo complexe programmering voor aan. Daarin nemen we onze bezoekers uiterst serieus. Voeding voor de geest, in de context van ontspannen ontmoetingen, een open festival. De gemiddelde serie op Netflix, de *NOS-explainers* zijn net zo complex in narratief, in het begrijpen van context, het kennen van historie als het programma wat wij aanbieden. En net zoals een *explainer*, is de wijze waarop je dit programma aanbiedt, uitlegt en laat landen, de belangrijkste schakel voor begripsvorming.

schaamteloos toegankelijk, rücksichtslos avontuurlijk

De schijnbare tegenstelling tussen schamteloos toegankelijk en artistiek rücksichtslos is de kern van Noorderzon. We zijn trots op ons sociale evenement en onze artistieke, Europese gidsfunctie. Onze bezoekers begrijpen dat goed: een gemiddelde, stabiele bezettingsgraad van ons internationale programma van 85% in combinatie met veel herhaalbezoek om 'de sfeer' te proeven en mensen te ontmoeten, zijn prachtige bouwstenen voor een solide festival. We zijn er trots op dat ons artistieke programma bijdraagt aan de beleving van iets komen eten of drinken bij ons en vice versa. We zijn er trots op dat je na jaren lokaal programma-bezoek, een overstap naar een Frans circus maakt.

maar waarom een festival?

Een festival fungeert als een kick-starter en een platform voor verbeelding. We willen dat mensen met elkaar praten, elkaar ontmoeten, ideeën uitwisselen, je verbeelding gestimuleerd wordt, horizons worden verkend. Noorderzon, als festival, biedt daarvoor de context. Door de mate van tijdelijkheid is er een automatisch gevoel van urgentie. Het kan nu, het moet nu, straks is het over. Een festival heeft geen vast huis dat je kunt bezoeken, maar een festival biedt wel een huiselijk gevoel. Een open deur naar het ontmoeten van 'de ander', hetzij in de verhalen van de ander vanaf een podium, hetzij in de verhalen van de ander die je ontmoet in of buiten de zaal. Door ons programma sturen wij op een groter narratief. Een festival is geen aaneengeregen reeks shows zonder samenhang. De taak van Noorderzon is de hype te verlaten en het narratief te laten beklijven. We signaleren trends, maar program-

meren het verhaal achter de trend. Door de tijdelijkheid en verdichting van een festival, kunnen we dat verhaal ook vertellen. Waar bevindt je je in de wereld? Ineens blijkt een regionaal verhaal, ook een mondiaal verhaal waar je je toe kunt verhouden. Daarmee schudden we je op, maar bieden we je tegelijkertijd een groter of ander perspectief om je toe te verhouden, in een aangenaam ongemakkelijke context.

artistiek collectief

Bij Noorderzon zijn we *firm believers* in het geleide, artistieke collectief. Vanuit het DNA van Noorderzon en zijn visie, worden alle onderdelen van Noorderzon met zorg samengesteld. De artistieke nucleus is de staande (kleine) organisatie, de artistieke directie onder leiding van Mark Yeoman en een netwerk aan specialistische gastprogrammeurs. In 2022 is er een jonge artistieke assistent aangesteld, Raydun Bolk. Raydun werkt nauw samen met de artistiek directeur en wordt opgeleid tot artistiek leider. Ons internationale netwerk valt onder de directe verantwoordelijkheid van Mark en Raydun. Het onderhouden van ons mondiale netwerk vergt continue, forse investeringen; in tijd, in geld en in zorg. Het narratief van een jaarlijks festival komt niet tot stand door het 'inkopen' bij internationale showcases. Onze programmering komt tot stand door het zorgvuldig onderhouden van een fijnmazig netwerk van relaties over de hele wereld. Dat netwerk bestaat uit artiesten, uit *like-minds*-festivals, uit programmeurs, impresario's en artistiek leiders. Showcases zijn een onderdeel van dit netwerk, maar lange programmeringslijnen worden uitgezet en gevoed door een diversiteit aan artistieke input. Met het aanstellen van Raydun, houden we ons netwerk fris en divers, en vergroten we onze mondiale armslag.

good old fashioned multidisciplinair en fris

Omdat Noorderzon met de wat verouderde term als 'multidisciplinair' festival kan worden bestempeld werken we als het ware in een creatief fabriekje. De verschillende programmaonderdelen - eigenlijk zijn dit mini-festivals in het festival - naast het centrale, internationale theater & dans programma, hebben allen een eigen aangestelde gastprogrammeur:

- Muziek lokaal/klein
- Muziek (inter-)nationaal/groot
- &Society
- &Literatuur
- Kinderprogramma
- Lokaal & containerprogramma

De gastprogrammeurs vallen onder de artistieke leiding van Noorderzon en werken volgens Noorderzons DNA. Onder de gastprogrammeurs (en de artistieke leiding) valt weer een enorm palet aan samenwerkingspartners. Van de Rijksuniversiteit Groningen tot het Letterenfonds, van het Groninger Landschap tot De Linkse Mannen.

bestendigheid en signaleren

Noorderzons kracht is gelegen in zijn engagement en zijn brede diversiteit. We zijn een professioneel en specialistisch festival maar beperken ons niet tot één discipline, tot alleen lokaal of internationaal werk, of één verschijningsvorm. We bouwen en onderhouden veel en vaste relaties, presenteren lange lijnen, maar doen aan artistieke risicospreiding met onze diversiteit in programmeurs en uitgangspunten.

Door deze bestendige relaties en onze gelaagde artistieke kern, zijn we juist in staat wendbaar te zijn. De kunsten zijn permanent in beweging en ontwikkeling. Door onze voelsprietten op alle disciplines in de actualiteit te steken, bewegen we - ogenschijnlijk moeiteloos! - mee. Disciplines als theater (en dans en muziek en...) zijn allang niet meer in een sluitende definitie te vangen. Dat zien we in zalen, dat zien we bij makers. De kunsten bewegen zich niet meer horizontaal, maar ook verticaal en diagonaal - dwars door alle conventies en disciplines. Van technologische ontwikkelingen tot het ontstaan van nieuwe kruisbestuivingen. De kunsten agenderen, wij signaleren en presenteren.

internationale rol: pionieren en springplank

Noorderzon is een aanvulling op de bestaande culturele infrastructuur in Groningen en een platform voor nieuw, ontluikend werk in en buiten Europa. Bijna al het internationale werk wat wij presenteren is niet of nauwelijks te zien in Groningen en slechts mondjesmaat in Nederland. We presenteren *new emerging artists* en veelal de *independent makers*. Op de schaal die bij ons past presenteren wij het internationale neusje van de zalm en het experiment is leidend. Werk dat schuurt, dat nog in ontwikkeling is, internationale makers die veelal voor het eerst buiten hun standplaats presenteren. In Groningen, op Noorderzon. Noorderzon presenteert en co-produceert *emerging artists*. We investeren in de startjaren van carrières van internationale, spannende makers. We ondersteunen de eerste stappen in Europa, we brengen artiesten en programmeurs bij elkaar. Zoals het beste bij ons past, zijn wij gastheer van informele ontmoetingen van internationale programmeurs en artiesten. Geen dwingend showcaseprogramma, maar kwalitatieve ontmoetingen in ontspannen sfeer. Noorderzon fungeert daarom vaak als een pionier die een springplank verzorgt voor artiesten naar nieuwe projecten, ondersteuning, stappen in hun carrières. Ieder jaar wordt Noorderzon bezocht door meer dan 50 internationale programmeurs en

honderden internationale artiesten, agents en impresario's. Onze rol is het op informele wijze gastheer zijn en makers, *movers & shakers*, op ontspannen manier bij elkaar te brengen. Het open en toegankelijke karakter van Noorderzon wordt daarin al jaren erg gewaardeerd: voor artiesten speelt het veel meer ontspannen (dan te weten wie er in je zaal zit), voor programmeurs is je relatief anoniem door een programma te kunnen bewegen, heerlijk.

internationale samenwerkingen

Door ons stevige internationale profiel, heeft Noorderzon een EFFE-award (voor excellente trendsettende festivals in Europa) op zak en is een partner in meerdere EU-ondersteunde netwerken. Tussen 2012-2017 waren wij partner in EU netwerk NXTSTP (7 Europese partners, onder leiding van KunstenFestival Des Arts, Brussel), tussen 2013-2016 waren wij partner van EU netwerk Create To Connect (10 Europese partners, onder leiding van Bunker/Mladi Levi, Ljubljana) en ons laatste partnerschap was in het EU netwerk Create To Impact. Ook dit netwerk stond onder leiding van Bunker/Mladi Levi uit Slovenië, kende maar liefst 15 Europese partners en werd ondersteund tussen 2018-2022. Door corona werden de samenwerkingen en reizen belemmerd en is een nieuw projectplan en -aanvraag pas in 2024/2025 voorzien. De enorme winst en opbrengst van deze netwerken, zijn niet alleen de projecten die we hebben kunnen realiseren en de artiesten die zijn ondersteund, maar meer dan alles ook een blijvende verrijking van partnerschappen in Europa. De vriendschappen en artistieke samenwerkingen blijven en leveren meer dan 25 extra artistieke sparingpartners. Deze informele ontmoetingen leveren ons natuurlijk ook vriendschappen op. Zo zijn we al jaren verbonden aan het Amerikaanse Under The Radar Festival door vriendschap met Mark Russell en hebben wij daardoor in het coronajaar 2021 voorstellingen van zijn festival in januari, gratis gestreamd. Omdat we als Noorderzon vijf jaar gastheer zijn geweest van het symposium the Directors Circle International (DCI), zijn onze banden binnen Amerika en daarbuiten, ook erg sterk. De DCI was een initiatief van Mark Russell en bracht Amerikaanse en Europese artistieke directies samen voor een aantal dagen op Noorderzon. Daar plukken we nog steeds de vruchten van, zoals vriendschappen met producers en programmeurs als Meiyin Wang (The Perelman, Amerika), Tommy Kriegsman (ArkType, Amerika), Andras Siebold (Kampnagel, Duitsland) en Willie White (Dublin Theaterfestival, Ierland). In januari wordt door Noorderzon nog altijd het Amerikaanse Under The Radar Festival bezocht en aansluitend het Santiago A Mil Festival in Chili. Door al deze vriendschappen, artistieke partnerschappen en een veelvoud aan mondiale input blijft Noorderzon actueel en relevant.

Op een meer praktisch niveau wordt er informeel al tientallen jaren samengewerkt met Europese festivals die rond de zomer plaatsvinden. Ooit begonnen uit vriendschap en financiële noodzaak, is dit anno 2024 ook de meest duurzame oplossing voor internationaal presenteren. Noorderzon heeft zich gecommitteerd geen *solo presenter* te zijn van werk buiten de Europese Unie. Werk binnen de EU wordt veelal in een gezamenlijke tournee verpakt. Onze vaste partners daarin zijn onder andere Zürcher Theater Spektakel (Zwitserland), Mladi Levi (Slovenië), Santan-cargelo Festival (Italië), Dublin Theater Festival (Ierland), Sommerfestival Kampnagel (Duitsland), Tanz Im August (Duitsland), La Bâtie (Zwitserland). Zo deelden wij in 2023 tours van het Zuid-Afrikaanse Empatheatre en het Ierse Dead Centre met La Bâtie en Sommerfestival Kampnagel.

coproductie & grand theatre

Lokaal is Noorderzon diep geworteld: het culturele klimaat - van maker tot partner en publiek -, maken Noorderzon tot wat het is! Een speciale band hebben we met podium en ontwikkelinstelling Grand Theatre Groningen. Die band is ontstaan door artistieke afstemming en is uitgegroeid tot gedeelde artistieke verantwoordelijkheid voor onder andere internationale projecten. Mark Yeoman en Raydun Bolk zijn beiden ook aan het Grand Theatre verbonden: Mark als artistiek directeur, Raydun als freelance programmamaker. In augustus bloeit het Grand Theatre uit tot een van de belangrijkste speellocaties en artistieke ontmoetingsplaatsen van ons festival.

Noorderzons schaal (en middelen) dwingen af dat wij een bescheiden co-producent zijn van internationale producties. De artistieke waarde van dit co-producentschap is vele malen groter dan de bescheiden middelen die wij daarvoor aanwenden. En in samenwerking met het Grand Theatre kunnen wij toch ook grotere rimpelingen in het water maken. Het Grand wordt ingezet als residentie-, montage- en ontwikkelplek, vele maanden (en soms een jaar!) voordat wij een gezelschap presenteren. Zo werkt het jonge Spaanse La Tristura in 2021 in het Grand Theatre, om in 2023 op Noorderzon te presenteren. En monterden de Poolse makers Turkowski & Nowacka vanaf eind juli in 2023 in het Grand, om eind augustus hun gloednieuwe voorstelling te presenteren. Met veelal gesloten beurzen pakken zowel Noorderzon als het Grand Theatre hierin hun eigen rol - met artistieke winst voor de internationale makers. Met bescheiden financiële bijdragen (en veelal immateriële bijdragen, zoals: ruimte, productionele en technische hulp, introductie in netwerken) verstevigen wij onze positie in internationale netwerken. Door enorme kostenstijgingen zijn de mogelijkheden tot bescheiden financiële bijdragen binnen ons programmeringsbudget echter zo goed als opgedroogd de afgelopen jaren.

nieuwe programmeurs en gateway

In 2022 is, na 20 jaar, onze programmacoördinator Henk Bothof vertrokken. Voor zijn opvolging en verfrissing zijn jonge programmeurs aangesteld: Milou de Boer (uit de staande organisatie) en directeur Femke Eerland stellen het &Society-programma samen. Marelien Geus voor het kinderfestival en het lokale containerprogramma. Met Stefan Nieuwenhuis (Buro05) blijven we samenwerken voor het & Literatuurprogramma, met Peter Sikkema, Joey Ruchtie (o.a. SPOT en ESNS), Stichting Folk en Stichting Sounds of music voor het muziekprogramma (groot/inter-

nationaal). Voor het lokale muziekprogramma, primair gericht op talent, werken we samen met jonge programmeurs Mijke Braaksma en Lynn Zwartsenburg.

In 2019/2020 schreven we 'stilletjes' onze naam te wijzigen naar Noorderzon Performing Arts & Society. Uiteraard zijn niet alle plannen door corona uitgekomen. Maar het &Society-programma heeft zich de afgelopen drie jaar heerlijk genesteld in het hart van ons festival. En, getuige de kaartverkoop, ook in de harten van ons publiek. Ooit begonnen als een paar lezingen hier of daar en voortkomende uit de persoonlijke frustratie van de directeur dat studeren na je studie zo ontoegankelijk kan zijn door allerlei (financiële) drempels, staat &Society nu gelijk aan Noorderzon. Natuurlijk verstevigt deze programmering ook de banden met dat sociale deel van ons evenement (en zijn bezoekers); &Society kan worden gezien als een soort *gateway* in het hart van ons festival. Het legt verbindingen tussen bezoekers, achtergronden en verbindt het sociale en artistieke evenement. De &Society ontwikkeling lijkt bijna geënceneerd op de tijdgeest. Niks is minder waar: van de vorm tot de inhoud, is het programma onderdeel een uitkomst van tien jaar proberen in vorm (lezing? nagesprek? randprogramma?) en analyseren van ons programma, hoe we dit van een betere context kunnen voorzien. De nut en noodzaak van het beter laten landen hoe een voorstelling over Braziliaanse mijnbouw zich verhoudt tot Groningse gaswinning.

a life long learning, maatschappelijke verbintenis

Ooit was de connectie tussen de kunsten en de samenleving een vanzelfsprekendheid. Is deze connectie verdwenen? Wij denken van niet. Soms moeten vanzelfsprekendheden alleen weer opnieuw uitgesproken worden en moeten ze weer centraal gesteld worden. De kunsten zijn niet 'ineens losgezongen' van de samenleving. De spiegel die de kunsten biedt, het onderzoek naar onze drijfveren als mens, de verbeeldingskracht, de ontspanning of ontroering en vervoering, zijn er nog steeds. We lijken dit alleen soms te zijn vergeten, door financiële of mentale druk, door alles op effectiviteit te wegen in een hoog-ontwikkeld land. Door alles van waarde direct in monetaire waarde vertaald te willen zien, vergeten we dat het investeren in en het ontwikkelen van andere vaardigheden ons later zowel emotioneel als financieel dubbel en dwars beloont. Zo hebben de kunsten, kunstbeoefening, culturele vaardigheden helaas al jarenlang geen vaste plek in de educatieve curricula op de Nederlandse basisscholen en middelbare scholen.

- Alleen via cultuur kunnen mensen zin geven aan hun leven en aan hun plaats in een samenleving. Dat is meteen de allerbelangrijkste waarde van cultuur.
- De core-business van de cultuursector is het vormgeven van het samenleven.
- Deelname aan culturele activiteiten leidt zowel tot het versterken van de sociale banden binnen de eigen groep (bindende sociale cohesie) als het aanhalen van sociale banden met vreemden of onbekenden (overbruggende sociale cohesie). Bovendien genereert cultuurparticipatie de toename van sociaal kapitaal.

uit: conclusies onderzoeksrapport De waarde van Cultuur, collectieve onderzoeksopdracht RuG, Pascal Gielen, Thijs Lijster ea, 2014

Noorderzon wil je in de volle breedte laten zien en ervaren dat kunst en cultuur je leven verrijken. Dat het nieuwe inzichten op kan leveren, je verbonden kan laten voelen - al is het maar voor even in een zaal! Ons &Society-programma is in de context van ons festival en door de verbinding van alle programmaonderdelen ons eigen *life long learning* uitgangspunt. Het &Society-programma stut Noorderzon voor nu en de toekomst. Net als de kunsten nodigen we uit om met elkaar in debat te gaan, om je te verwonderen, om mee te doen aan samenleven. We verbinden de kunst van het samenleven weer met de kunsten en vice versa. We trekken daarin samen op met onderzoekers van de RuG, zoals Thijs Lijster. Met de Hanzehogeschool. Met het UMCG. Met Platform GRAS. Met culturele collega instellingen. Met Studium Generale. Met denkers en doeners, met schrijvers en beschouwers, met deelnemers en met luisteraars.

mini-festivals & downtown

We schreven al dat onze artistieke kern bestaat uit een gelaagd systeem van programmeurs. Noorderzon bestaat dan ook uit een heel aantal goed gecureerde mini-festivals; deze samen maken Noorderzon. Voor elk wat wils, het beste van meerdere werelden. Net als het &Society-programma zijn tentakels in de samenleving steekt, steken deze onderdelen samen hun tentakels in ons publiek. Ze werken, ze kraken, ze piepen en versterken elkaar. Noorderzon heeft daarmee zijn eigen curriculum vormgegeven: voor iedere leeftijd, voor iedere portemonnee, voor ieder instapniveau, voor iedere historie of achtergrond ligt een uitgestoken hand om mee te doen. Via het elfdaagse kinderprogramma-festival naar lokale collectieven in korte containervoorstellingen, van een klassiek kwartet naar moderne dans, via een lezing over het klimaatakkoord naar indringend theater over Iraanse vrijheidsstrijders.

In meerdere voorstellingslocaties en activiteitenlocaties vindt het uitgebreide kinderprogramma plaats. Van nul tot jong volwassen, elf dagen lang voor kleine prijsjes. Op het grote, gratis, openluchtpodium Apollo is er iedere avond een (internationaal) concert waarmee een festivaldag afsluit. Van Nusantara Beat tot Son Rompe Pera, van NONCHELANGE tot S10 en Minyo Crusaders.

De kleinere gratis, openluchtpodia De Raaf en Callisto kennen meerdere tijdsloten per dag tussen de theatervoorstellingen door. Lokale singer-songwriters, iedere dag een klassiek concert, iedere avond een DJ. Voor de wat groter uitgegroeide nationale en lokale talenten, zoals het independent label Zeevonk Records, onze samenwerkingen met Hit the North, Clash, Noordstaat en andere lokale initiatieven, programmeren we Callisto. De Spiegeltent ('Pollux') en de wat kleinere speellocatie 'Nova' staan gezusterlijk bij elkaar in de buurt. Deze locaties worden volledig gebruikt voor het &Society en &Literaturia programma. Door deze vaste podia toe te wijzen, onderstrepen we het belang van het programma en verhogen we de vind- en herkenbaarheid. De kleinere, veelal lokale initiatieven geven we een plaats in de zogeheten *containerhubs*. Zeecontainers worden omgebouwd voor kleine en korte voorstellingen, die meerdere malen per dag worden gespeeld. Het uitgangspunt is om lokale initiatieven - amateur en semi-professioneel - een plaats te geven op een professioneel en internationaal festival. Gedurende het lopende kalenderjaar zijn er voor deze clubs geen of weinig speelplekken. Daar is ook niet altijd noodzaak toe: de ene club wil artistiek groeien, de andere club vindt het prima om eenmaal per jaar iets te laten zien aan een groot en open festivalpubliek. Deze initiatieven zijn een waardevolle toevoeging aan Noorderzon: het laat de diversiteit en levendigheid van de Groningse amateursector zien. In totaal is er plaats voor zo'n 12 tot 20 lokale talenten die ieder een half festival lang spelen. Van theatervooropleiding De Noorderlingen tot een container cinema van de Groninger Archieven.

De theaterhuizen in en om Groningen - en die infrastructuur is ijl met maar weinig grote theaters - vormen een eigen *DownTown* festival. De technisch gecompliceerde voorstellingen vinden een plek in de Machinefabriek (van NITE), in de studio's van de Kunstwerf, in de zalen van fijne partners als het Grand Theatre, het Forum, Vrijdag, Vera en Simplon. Per editie wisselt of we gebruik kunnen maken van zalen als de Oosterpoort en Stadsschouwburg (SPOT), dit gebruik is door gestegen kosten erg kostbaar geworden. Per editie dwingen de programmaonderdelen af dat we ook neerdalen in kerken, in kleine zaaltjes, in cafés, in de wijken, met audiotours, in de open lucht. De stedelijke locaties, de parklocaties en alle festivals-in-het-festival gaan hand in hand en geven Groningen en Noorderzon een enorme dynamiek.

cultuurpijler

Noorderzon is goed geworteld in en om Groningen. Dat doen we door onze presenterende poot, waarin we lokale initiatieven - van muziek tot theater, van lezing tot talkshow - programmeren, maar ook door deel te nemen aan lokale netwerken. Zo zijn we onder andere lid van de kerngroep van De Verenigde Podiumkunstenfestivals Nederland, we zijn actief in het Netwerk Kunst & Cultuur Groningen en we zijn aangewezen als lokale cultuurpijler: een kernorganisatie die lokaal van betekenis is. Als cultuurpijler *festivals* nemen we verantwoordelijkheid voor de positie van (lokale) festivals en de gehele keten. De Groningse overheden namen de dappere stap om onder andere cultuurpijlers voor acht jaar op te nemen in zijn cultuurnota's. Noorderzon is dus verzekerd van opname in de cultuurnota 2025-2028 en van nog eens vier jaar 'cultuurpijlerschap'.

station noord

Station Noord is een netwerkorganisatie voor de ontwikkeling van podiumkunsten in Noord-Nederland. Zestien partnerorganisaties uit de drie Noordelijke provincies (Club Guy & Roni, De Noorderlingen, Explore the North Festival, Garage TDI, Grand Theatre, Het Houten Huis, Jonge Harten Festival, Loods13, Meeuw Jonge Theatremakers, Noord Nederlands Orkest, NITE, Oerol, Oranjewoud Festival, Peergroup, Noorderzon en Tryater) bundelen krachten om de mogelijkheden voor beginnende makers uit te breiden. Gezamenlijk bestrijken we de breedte van de podiumkunsten: van teksttheater en performance, via locatie-, beeld- en jeugdtheater, tot dans en vele vormen van muziek. In de afgelopen cultuurnotaperiode heeft Noorderzon onder andere makers Chantalla Pleiter en Tom Tieman begeleid. Het penvoerderschap van station noord ligt bij het Grand Theatre en coördinator Nynke Oele (een oud programmeur van Noorderzon!).

inhouse talent

Festivals scouten en pionieren niet alleen talent wat op een podium staat. Van oudsher zijn festivals jonge organisaties waar in-house talent wordt opgeleid. Er bestaan immers maar weinig formele opleidingen voor het worden van programmeur of productie leider. Dus ook de achterkant van festivals is veelal een broeiest van talent. Iedereen is welkom en de drempels zijn laag. Noorderzon heeft door het zelf trainen en aan zich binden van mensen veel nieuwe aanwas. We zijn er trots op ieder jaar oud-stagelopers, oud- vrijwilligers, stappen te zien maken. Voor onze festivaluitvoering hebben we een partnerschap met de praktische opleidingen (podiumtechniek, evenementenorganisatie) in en om Groningen: tientallen stagiairs worden ieder festival begeleid op ons festival.

wat is relevant zijn anno 2024 en verder?

Noorderzon is een grote viering, daar begint onze profielomschrijving mee. Maar al vanaf zijn vroege oorsprong, is Noorderzon nooit een viering zonder *betekenis* geweest. Een viering van wat? Noorderzon is diep verankerd in de samenleving, creëert ruimte voor dialoog en gaat in dialoog met jou. We zullen het nooit hardop zeggen, maar in het DNA van Noorderzon zit een hoge mate van missionarisch werk. We willen via een dialoog je niet alleen van voedsel voor de geest voorzien, maar ook met je meedenken over zingeving, over betekenis, over identiteit, over de ander, over meerdere perspectieven. Een breed en divers palet aan onderscheidende programmering uit alle windhoeken ter wereld, in combinatie met een volledig toegankelijke, open en vertrouwde omgeving leveren daarvoor de belangrijkste ingrediënten in onze overtuiging. De vertrouwensband in de driehoek publiek - artiest - festival is daardoor stevig bij Noorderzon, getuige onder andere bezoekersaantallen, recensies en waardering. We oordelen niet. We nodigen juist uit om deel te nemen. Volgens het adagium: in je eentje ga je harder, maar samen kom je verder. Relevantie is voor ons de basis, de legitimering van ons bestaansrecht. En dat was en is altijd: het vervullen van een platformfunctie waardoor we instrumenten aanreiken om de verbinding te leggen tussen jou en de *big wide world*.

signaleringsfunctie

Onze beleidsplannen zijn in sequentie geschreven; *Where Do We Think We Are Going (2013-2016)*, *On the Road - as we are Traveling (2017-2020)*, *What's Next? - on being in motion (2021-2024)* en nu: *What's the point - on being relevant*. Deze sequentie is niet voor niets; het is een directe weergave van onze duurzame ontwikkeling. We zijn in ons tempo bezig onszelf te verbeteren en te positioneren. Altijd met oog voor het hier en nu, voor onze (directe) omgeving en de keten waarin we opereren. Noorderzon wil een kunstenfestival zijn dat zorgt

voor een brede blik, zonder alleen te reageren op het nu. Noorderzon presenteert geen hype, maar duidt de achtergrond en grondslag van een hype. Noorderzon is een betrouwbare gids die signaleert, presenteert en context geeft. Noorderzons programmering schuurt, Noorderzons keuzes voelen soms ongemakkelijk. Onder leiding van artistiek directeur Mark Yeoman in nauwe samenwerking met ons creatief fabriekje, is dit onze signatuur geworden. Noorderzon is een sociale ontmoetingsplaats en een vooruitstrevende kunstaanbieder ineen. (Internationale) podiumkunsten zijn onze kern, maar we brengen geen hiërarchie aan in kunst disciplines noch ons publiek. We denken juist dat onze curieuze mix van disciplines dé manier is om een divers publiek aan te spreken. Voor de geïnteresseerde leek en de professionaal. Zo benaderen we onze programmering en zo benaderen we ons publiek; we houden van verhalen - hoe deze ook verteld worden.

samenwerking

Een festival is geen eiland, schreven we al. Onze saamhorigheid is vervat in ons profiel en onze missie. Concreet betekent dit dat alle facetten van Noorderzon zijn verbonden met 'de ander'. Ons kantoor delen we met kunstencentrum Vrijdag. In ons pand zijn kantoorruimtes, studio's en theaterzaaltjes. Het werken in een bruisende amateurtheater omgeving is heerlijk. Onze verschillende programmaonderdelen worden in innige samenwerking met curatoren samengesteld. Deze curatoren worden aangesteld op basis van ons profiel. Onder onze artistieke kern valt een enorme lijst aan samenwerkingspartners. We willen Groningen, de wereld in zijn volle breedte laten zien. Dus lezingen van het UMCG over lifelines, slavernijverleden wandelingen in samenwerking met Discriminatie Meldpunt Groningen, de viering en herdenking van Dia Di Tula, een jaarlijks kunstproject met Kunstpunt Groningen, talentvolle musici met Hit the North, colleges met Arts & Society van de RuG, audiotalks met Young Academy en de Alletta Jacobs School, het ontsluiten van het archief met de Groninger Archieven. Het feit dat we neerdalen in en op meer dan 20 locaties, verbindt en ontsluit de stad ook letterlijk: we brengen mensen naar plekken - van een theater tot een wijk - waar men niet of nauwelijks komt.

profiel, missie & activiteiten kort samengevat

Noorderzon Festival of Performing Arts & Society is de ietwat curieuze combinatie van groots zomerfeest en internationaal kunstenfestival. Lokaal programma staat zij-aan-zij met avontuurlijke internationale podiumkunsten en maatschappelijke duiding. Cutting-edge theater en muziek, literatuur, moderne dans, lokale voorstellingen in intieme setting, nagesprekken en colleges. De stad als podium, het vrij toegankelijke en idyllische Noorderplantsoen als ontmoetingsplaats, dorp en podium ineen.

- Noorderzon Performing Arts & Society Festival Groningen is een elfdaagse trendsettende kunstenmanifestatie die verbindt en verbinding zoekt door zijn wijze van programmeren altijd in partnerschap te doen - zowel intern in de eigen artistieke organisatie als extern in avontuurlijke en duurzame partnerschappen.
- Noorderzon biedt een hoogstaande en diverse programmering van spannende en hedendaagse podiumkunsten uit alle windrichtingen, voor een breed en divers publiek, in een ontspannen en open setting. Noorderzons programmering toont context en laat met een open maar scherpe blik verschillende visies op de wereld om je heen zien. Het opwekken van nieuwsgierigheid is onze leidraad, de wereld onze achtertuin.
- Op de schaal die bij ons past en altijd in partnerschap, wordt (materieel en immaterieel) geïnvesteerd in beloftevolle internationale makers en gezelschappen, onze lokale culturele infrastructuur, interdisciplinariteit en in het meenemen van ons publiek. Noorderzon neemt bewust risico en zoekt het experiment, om ontwikkeling mogelijk te maken en te tonen.
- Noorderzon is een platform voor uitwisseling tussen vakgenoten in de informele setting van een groots publieksfestival.
- Noorderzon introduceert, inspireert, verwelkomt en nodigt uit tot dóórdenken. Daarvoor creëert Noorderzon een zo open en toegankelijk mogelijke context, waar ieder welkom is en zich welkom voelt. Het festival is ons vehikel om op zo prettig en geïnformeerd mogelijke wijze, aan te zetten tot reflectie en dialoog.
- Noorderzon is een ietwat vreemde eend in de bijt en vervult een unieke rol in het Nederlandse festivallandschap.

anno 2025-2028 is Noorderzon

- een hybride kunstenfestival en platform dat gewaardeerd wordt om zijn Groningse eigenzinnigheid, zijn mondiale blik en zijn veelkleurigheid;
- diepgeworteld in zijn lokale sociaal-artistieke omgeving, een onmisbare aanvulling op het reeds bestaande (nationale en lokale) aanbod en een actor van belang in zijn internationale netwerk;
- een smaakmakend en interdisciplinair platform wat circa 20 toonaangevende, beloftevolle internationale en meer dan 25 lokale gezelschappen en makers toont, gepaard met elfdaagse mini-festivals van muziek op meerdere podia, &Society-programma, kinderprogramma, literatuur en gratis programma;
- goed bezocht over elf festivaldagen met 130.000 bezoeken, met 30.000- 35.000 ticketverkopen (en vele tienduizenden gratis bezoeken) en een publiek wat even veelkleurig is als Noorderzon;
- een festival waar publiek zich lokaal en internationaal, universeel en individueel toe kan verhouden, zich comfortabel kris-kras door ons programma begeeft en nooit onberoerd naar huis gaat;
- altijd herkenbaar en toegankelijk, aangenaam ongemakkelijk;
- een festival dat levensloopbestendig is en zich inclusief verhoudt tot zijn bezoekers en artiesten, door een uitgebreid en met zorg vormgegeven curriculum.

2. Reflectie

reflectie periode 2020-2023

In de voorgaande aanvraag beschreven we onze beweeglijkheid en de wens tot duurzame groei. Natuurlijk is dit in de door corona getekende periode niet volledig tot zijn recht gekomen. Er is alle ruimte om te verdiepen, opnieuw vorm te geven en voort te gaan met de lessen van de afgelopen jaren op zak.

Onze innovativiteit en beweeglijkheid werden tot het uiterste getest zoals overal ter wereld, in alle sectoren. In 2020 hebben wij een zesweekse (indoors) zomerprogrammering ontwikkeld, als kleinschalig alternatief voor ons festival. Dit gaf ons de mogelijkheid om verbonden te blijven met publiek. We presenteerden (live) uitgebreide lokale programmering en &Society-programma's voor een klein publiek, online voorstellingen en de mogelijkheid om online mee te kijken. Een centrale samenkomstplek voor reflectie, werd node gemist. In 2021 stelden we, onder strenge voorwaarden, een festival samen op twee omheinde, afgesloten eilanden. Met veel inspanning slaagden we erin een gevoel van samenkomst te creëren en lukte het een bescheiden internationaal programma te presenteren. Geheel 2022 stond in het teken van corona en een aanstaande lockdown in september, direct na ons festival. Noorderzon vond doorgang, met een prachtig programma, maar de aanloop was zwaar. Het gehele terrein was corona-bestendig ingericht, zonder kleine theaters en podia en met gemaximaliseerde ruimte. Halverwege 2023 - minder dan een jaar geleden! - werden de coronamaatregelen opgeheven en realiseerden wij in augustus weer een herkenbare Noorderzon. Pas met deze afgelopen editie kunnen we spreken van de weg naar herstel. Het was soms bittere noodzaak, maar we hebben uitgebreid geëxperimenteerd met publieksvormen, met participatievormen, met programmeringsideeën, met partnerschappen en met de vorm van ons festival.

“Zo wordt een unieke programmering mogelijk gemaakt, die alle gebieden van de podiumkunsten bestrijkt: van internationale avant-garde via academische reflectie tot en met lokaal cabaretalent.”

– De Theaterkrant, 18 augustus 2023

“Op festival Noorderzon zoomen fascinerende voorstellingen in op de mensen achter onrustbarend nieuws.”

– Volkskrant, 20 augustus 2023

artistieke reflectie

Onze voorgenomen activiteiten waren onder andere: het &Society-programma starten als hoofdprogramma en verstevigen, een bescheiden groei in ticketverkoop, het verstevigen van onze internationale positie, en onze samenwerkingspartners en gastprogrammeurs inclusiever maken. Ondanks - of misschien wel dankzij! - de afgelopen chaotische jaren is een deel van onze voornemens gelukt. Het uitdiepen van &Society-programma had dubbel effect: nieuwe, diverse partners zijn aan Noorderzon verbonden en een wijziging in *talking points*. Van Cissy Joan tot lezingen over burn-outs in het podiumkunstenvak en samen met Pride Groningen geprogrammeerde lezingen. Van literaire romans over ontheemdheid tot de talkshow van de Linkse Mannen over identiteit met Pieter Omzigt en Quinty Misiedjan. Het &Society-programma en het &Literaturia-programma schurken daarin dicht tegen elkaar en verbindingen met het theaterprogramma zijn gelegd. De organisaties en partners waar al samen mee wordt gewerkt, zijn allen autonoom aan het verbreden - ons profiel en onze ambities worden begrepen en dat levert een wederzijdse, creatieve stimulans. In samenwerking met Kunstpunt Groningen werd Faisel Saro geselecteerd voor het jaarlijkse kunstproject. In samenwerking met maker Sijas de Groot en de gemeente Groningen brachten we wijkproject KANS; op safari in eigen stad, door de bril van een ander.

internationale investering

Als internationaal festival waren de afgelopen jaren een uitdaging: niet alleen het presenteren van internationaal werk werd belemmerd, ook het reizen van onszelf. Het investeren, het actueel houden van ons netwerk, het fijnmazige web wat gesponnen is over de wereld floreert bij live ontmoetingen. Gelukkig konden we terugvallen op duurzame relaties en de tijdsinvesteringen van jaren: daardoor zijn we in staat geweest in corona ook nog op bescheiden schaal te ondersteunen en te coproduceren over de afgelopen drie jaar, waaronder: Nature Theatre of Oklahoma (VS), La Tristura (Spanje), Ant Hampton & Tim Etchells (DE/VK), Susanne Kennedy & Markus Selg i.s.m. Rodrik Biersteker (Duitsland), Lígia Soares (Portugal), Circa (Australië), Silke Huysmans & Hannes Dereere (België), Little Annie i.s.m. Beth B, Evilyn Frantic, Paul Wallfisch & Jim Coleman (VS/DE), Amir Reza Koohestani/Mehr Theatre Group (IR).

lokale humuslaag

Op lokaal niveau participeerden we ook in verschillende projecten, waaronder Buro Mix, Chantalla Pleiter en De Val. Ons programma heeft zich, ondanks alle uitdagingen, staande weten te houden. We kunnen alleen goed merken dat de coronapandemie een groot effect heeft gehad op met name de internationale *independants* die wij programmeren en de kleine, lokale initiatieven. Wij programmeren precies dat internationale en lokale segment wat weinig tot geen vet op de botten heeft. Internationaal hebben we kunnen ondersteunen door te coproduceren en vooral door te blijven programmeren waar de omstandigheden het toelieten. Op lokaal niveau hebben we het initiatief genomen om samen met grotere instellingen die corona-steun ontvingen, een deel af te staan aan een steunfonds. We zijn trots op dat solidariteitsbeginsel in onze Groningse sector. Op 1 april 2021 was het sneloket bij de Kunstraad een feit. Door onze collectiviteit was er meer dan 150.000 euro beschikbaar, waar 39 kleine producties van zijn ondersteund. We geloven dat juist door het op kleine schaal investeren, de weg naar boven eerder wordt gevonden. Die humuslaag van zowel internationale als lokale kleinere initiatieven is onmisbaar voor een florerend cultuurklimaat.

organisatie & financiën

Niet alle voorgenomen ambities zijn dus gerealiseerd; het was simpelweg onmogelijk. De uitgekeerde coronasteun in combinatie met het loslaten van de verplichting om deze ambities te moeten behalen, gaven de benodigde ademruimte. De bezoekersaantallen, kaartverkoopaantallen, artistieke armslag zijn goed op weg naar het oude niveau, maar van de voorgenomen lichte groei is geen sprake geweest. We zijn op weg naar het oude niveau en trots op het feit dat iedereen zijn weg naar ons terug heeft gevonden. Een jaarlijks festival heeft ook maar eenmaal per jaar de kans om bij te sturen, de weg naar publiek, artiesten en partners weer te vinden. Vanaf de afgelopen editie - een kleine 4 maanden geleden - is er weer sprake van een 'normaal' grootschalig en impactvol evenement. Het herstel van de ruggengraat - vrijwilligers, freelancers, medewerkers, financiën - duurt langer. Tijdens de pandemie vroegen we ons weleens hardop af: waar hebben we het nou zo druk mee? We hadden het voornamelijk heel druk met dagelijkse stress, met het bij elkaar houden van mensen, het gevoel van verantwoordelijkheid naar leveranciers, freelancers, artiesten, stakeholders. Noorderzon is trots op zijn nette en solidaire manier van omgang met personeel, maar de stijging in deze zorg, gepaard met enorme personeelstekorten, ziekte en zorg voor het mentale welzijn van de diverse schillen aan freelancers en losse crew, trok een zware wissel op de organisatie. Er was sprake van langdurige ziekte en uitval bij een aantal kernmedewerkers, daar zijn we anno 2023 nog steeds herstellende van. In 2022 is daarom besloten de kleine basisorganisatie wat om te vormen en te verstevigen met een aantal P&O-uren belegd bij een vaste medewerker, om de directeur bij te kunnen staan.

Festivalorganisaties worden al jaren geprezen om hun *lean & mean* inrichting. Die inrichting is veelal alleen geboren uit noodzaak en dat achterstallige onderhoud wreekte zich in de pandemie. Noorderzon heeft daarom een aantal langere termijn investeringen gedaan, met name gericht op het verstevigen van de organisatie. Veel afdelingen bestonden uit 1 persoon met een veelvoud aan taken. Door bestaande functies te herzien, beter in te richten en te voorzien van assistentie, zijn we wat minder kwetsbaar. We zijn er nog niet, maar het begin is er. De coronasteun is aan uiteenlopende bestemmingen ten goede gekomen: een steunfonds, steun aan freelancers, scholing en het gapende gat wat in de terugval in inkomsten ontstond. Een grotere zorg zijn de ingrijpende kostenstijgingen: festivals zijn grote inhuur- en inkooporganisaties. Kostenstijgingen van 30% over de gehele linie voor mens en materieel ontstonden in rap tempo over de afgelopen twee, drie jaar. Met een precaire begroting waarin Noorderzon meer dan 50% eigen inkomsten genereert, zijn er weinig knoppen om aan te draaien zonder risico. Sponsoring moet nog zijn weg omhoog vinden, indexaties van met name de lokale subsidies zijn absent of zijn in totale disbalans met de kostenstijgingen, meer inkomsten uit verkopen van kaarten, horeca, nog meer vrijwilligers zijn niet realistisch. Afgelopen editie was het al duidelijk: met dezelfde inkomsten, kan dus ook simpelweg minder gerealiseerd en ingekocht worden. Voor 2021-2024 vroegen wij 500.000 euro om te kunnen stabiliseren; 390.000 euro werd gehonoreerd binnen de krappe budgettaire kaders voor de categorie festivals. Voor de periode 2025-2028 is een volgende investeringsstap in Noorderzon nodig, om te kunnen stabiliseren en zijn ruimte voor experiment te kunnen behouden.

3. Toekomst

bouwstenen 2024-2028

Niet alle voorgenomen ambities hebben we de afgelopen periode kunnen realiseren. Dat is ook logisch. Maar deze ambities en onze missie en visie staan nog fier overeind. Door een duidelijk profiel, hebben we een dito rol en positie in relevante netwerken. We staan te trappelen van ongeduld om weer volop aan de slag te gaan. Met een mooie editie (2023) op zak, met een breed en relevant programma wat gretig aftrek vond, zijn de bouwstenen voor de volgende periode gelegd. Artistiek blijven deze bouwstenen bestaan uit de verschillende, geschetste componenten: mini-festivals van en op kinderprogramma, meerdere muziekpodia, partnerprogramma, lokaal programma, &Society, &Literaturia, gepaard met een smaakmakend internationaal programma. Al deze onderdelen samen maken Noorderzon tot het aansprekende festival wat het is. Onze belangrijkste taak voor het overkoepelende beeld, gevoel en beleving van ons festival, is te zorgen dat alle ogenschijnlijk losse onderdelen op een gelijkwaardige manier met elkaar in dialoog zijn tijdens ons festival. Deze onderdelen versterken elkaar en versterken het idee dat onze bezoeker iedere dag kan komen *shoppen* in ons uitgebreide programma. We gaan dus niet (nog!) meer doen, we gaan voor duurzame groei, inhoudelijke verbintenis en het nog verder uitbouwen van onze brede toegankelijkheid.

“En we snappen het: Noorderzon is een supertoegankelijk festival. Je kan overal even zitten, betalen om mee te genieten van de sfeer hoeft niet. Dus als je maar eventjes kan, heb je geen geld verspild.(...) De eerste eigen stappen op een festival zetten: welke Groninger heeft het niet op Noorderzon gedaan? Zonder ouders op pad, maar toch dichtbij huis.”

– Dagblad van het Noorden, 25 augustus 2023

concreet en bovenop de actualiteit

We schreven al dat we een stevig mondiaal netwerk van bevriende festivals, partners, podia en makers onderhouden. Sinds 2023 wordt er weer volop gereisd en kan er weer het nodige *live* onderhoud worden gepleegd. We zien onszelf als een artistieke gids, die de nieuw opkomende beloftevolle makers scouten en in de context van een festival introduceren aan een divers en open publiek - van professional tot liefhebber. Daarnaast proberen we altijd de trend achter de hype te duiden en te presenteren. Deze manier van bovenop de actualiteit programmeren stelt ons in staat fris en relevant te zijn. Maar daardoor kunnen we voor 2025 en verder nog niet veel concrete namen noemen. Voor de editie 2024 zijn er al wel concrete namen te noemen: het jonge Australische gezelschap Gravity&other Myths (als grote publiekstrekker), beloftevolle maker Choy-Ping Clarke-Ng (Hongkong/IRE), nieuwe voorstellingen van het Noorse De Utvalgte, Gunilla Heilborn (Zweden), Nassim Soleimanpour (Iran), Jeremy Nedd (VS/ Zwitserland) en Andrej Nosov (Servië). Veel van deze tours worden weer gedeeld met Europese partnerfestivals, zoals Zürcher Theater Spektakel en La Bâtie.

programma en partners langs de codes

Ons programma wordt samengesteld voor de fijnproevers, de niches. Dat gaat niet over inclusiviteit of exclusiviteit; de basis in ons programma is de verbinding tussen jou en de wereld te leggen. Zo zien wij de code diversiteit en inclusie ook als leidraad: doordat iedereen zich kan verhouden, identificeren met wat zich op een podium afspeelt en verbeeldt, de verhalen die een universele toon zingen. Op een meer pragmatisch niveau: ons programma leert je middels verbeelding en door context te geven, in de ander te verplaatsen. Een basisvoorwaarde voor een maatschappelijke organisatie, vinden wij, en de enige manier om relevant te kunnen zijn. We laten veel en verschillende stemmen op een podium horen en selecteren scherp de randvoorwaarden om dit van context te voorzien. Er zijn toegankelijke nagesprekken, we kiezen maatschappelijk geëngageerde partners, we geven niche-partners een podium, we gebruiken begrijpelijke taal. Diep geworteld in onze eigen organisatie is de ambitie om drempelloos ons programma aan te bieden: we zijn allen geen makers, we zijn zelf culturele omnivoren en liefhebbers met zendelingsdrang.

Geen enkele artiest, maker, presentator, filosoof treedt gratis op, op Noorderzon: iedereen wordt betaald. De verdichting van een festival en het feit dat we in een markt opereren, zorgt wel dat we kunnen onderhandelen. We nemen immers meerdere, aaneengesloten speeldagen af en overzien het gehele veld, waardoor je solidaire en faire honoraria kunt bieden. We leveren fijne randvoorwaarden. Zo hebben we een prettige en fijne backstage op ons terrein, waar internationale en lokale artiesten, personeel, vrijwilligers, partners in harmonie gezond kunnen eten, elkaar kunnen leren kennen. We ondersteunen productioneel op hoog niveau - spelen in een tent of in een container op een festivalterrein is niet voor iedereen een dagelijkse bezigheid.

personeel langs de codes

Noorderzon kent in principe twee personele organisaties: mensen die meer dan 2-3 maanden voor ons aan de slag zijn en de festivalgerelateerde club die minder dan 2 maanden voor ons werkt. Daar hebben we de afgelopen beleidsperiode onze faciliteiten ook meer en specifiek op ingericht. Zo zijn onder andere gedragsprotocollen, vertrouwenspersonen, AVG-implementatie en andere personele zaken meer op maat opgesteld en uitgevoerd. Noorderzon voert al jaren veel evaluatiegesprekken, functioneringsgesprekken en stelt op maat gemaakte trajecten voor werknemers op. Daarin wordt en werd nooit onderscheid gemaakt tussen bijvoorbeeld freelancers, mensen in loondienst of vrijwilligers. Door schaalvergroting en ook door nog beter aan iedereen de aandacht te kunnen geven die men verdient, hebben we met name aan achterstallig onderhoud voor de festivalgerelateerde club gewerkt en deze faciliteiten verstevigd. Er zijn protocollen opgesteld, er zijn 5 vertrouwenspersonen, er zijn vibe managers, een klachtencommissie is ingericht en het beloningsbeleid is onder de loep genomen. We brengen een enorme groep mensen bij elkaar, die een liefde voor Noorderzon delen. Dat is onder andere een groep van honderden vrijwilligers die duizenden uren voor ons werken in de horeca, bij de voorstellingen, in de backstage, in de kaartverkoop. Omdat wij trouw naar de letter van vrijwilligerswerk leven - iedereen mag meedoen! - creëren we daarom een omgeving waar iedereen dat

ook in kan doen. Zo werken we samen met verschillende afdelingen van Vluchtelingenwerk, met wijkteams, met maatschappelijke organisaties als Link050 en WerkPro om te zorgen dat iedereen zich welkom voelt. Net als ons programma, willen we dat je door het werken voor ons, de ander leert kennen en begrijpen. Dat kost natuurlijk moeite, maar levert een enorme diversiteit in crew en ambassadeurs op. En we zijn er ontzettend trots op dat we zonder incidenten honderden vreemden met plezier kunnen laten samenwerken. De ruggengraat van ons festival!

We zien de code d&i dan ook als de enig mogelijke route voorwaarts. De norm voor ons is dat iedereen op een gelijkwaardige en menswaardige manier kan meedoen aan de samenleving. En dus ook moet kunnen meedoen aan ons tijdelijke dorp. Dit zit al jaren diep in het DNA van Noorderzon, we noemden het eerst *We Care*, daarna *Mens, Milieu, Materie*. Nu is het gewoon: Noorderzonnen en de Noorderzon familie. Aan de top van Noorderzon is dit altijd goed gevoeld en belegd geweest. Maar nu willen we puur praktisch in uitvoering meer slagen maken: middelen kunnen reserveren voor meer scholing en trainingen, voor hulpmiddelen (mentoren, coaches voor mensen met rugzakjes) en voor het meer jaarrond actief kunnen onderhouden en aangaan van partnerschappen.

zachte kanten & herstel

Onze fair practice uitgangspunten zitten goed: we hebben altijd het nut en de waarde gezien van juist het goed verzorgen van de 'zachte kanten' van werk, van meedoen. Daarom kennen beide personele organisaties ook een goede balans van een loyale vaste kern en gezonde nieuwe aanwas van mensen. Wij hebben al meer dan tien jaar een klankbordgroep uit de enorme groep vrijwilligers, die over beleid meepraat. We publiceren al vijftien jaar al onze beleidsplannen en jaarverslagen online. We werken ook al jaren met LINK050, waardoor we als festival gesignaleerde problematiek bij onze crew dit kunnen doorzetten naar hulpverlening. We zijn een benaderbare, toegankelijke organisatie, met oog voor de mens. Waar we nog niet in balans zijn, is de fair pay. Dat betekent niet dat mensen slecht betaald worden. Het is de erfenis van een jarenlange onderwaardering van de culturele sector en het uitblijven van investeringen in festivals. Festivals zijn immers meesters in verdienvermogen - de aanname is altijd geweest dat er nog wel meer kaartjes of bier kan worden verkocht of er nog meer sponsoring kan worden opgehaald. Maar al deze incidentele en variabele inkomsten, maken geen structurele zekerheden. Waar voor sommige culturele sectoren organisaties een consensus bestaat over een minimale organisatievorm en dito structurele subsidies, is dat voor festivals nog in ontwikkeling. Noorderzon volgt voor waardering (in functies en betaling) voor een groot gedeelte de CAO Toneel & Dans en een deel het Personeelshandboek van Oerol. We hebben deze nog niet ingevoerd, daar hebben we structureel meer middelen voor nodig, grofweg 10-20% van de personele lasten. Twee andere ontwikkelingen verdienen ook aandacht: door de leegloop in de culturele sector, het herstel na corona en de overall personeelskrapte, zijn de honoraria van met name freelancers ook tot ver boven een faire beloning gestegen. Van aanbodnaar vraagmarkt. Dat moet weer gaan stabiliseren, maar dat is het nu nog niet. De verhouding tussen loyale mede-

werkers in loondienst en freelancers is daarmee scheef gegroeid. Een ander heel belangrijk punt, is de tijd die het nog gaat kosten om volledig te herstellen van deze chaotische drie jaren. De druk op de mensen die wel zijn blijven werken in de sector (voor- en achterkant!) is groot, terwijl ook nog niet iedereen hersteld is. Het adagium van Noorderzon is daarom voor de komende jaren: stap voor stap op weg naar stabiliteit. We brengen daarom het aantal geprogrammeerde gezelschappen naar beneden, we koersen niet op groei.

publiek langs de code

Ons publiek is natuurlijk onmisbaar in onze driehoek artiest - festival - publiek. De motor waarvoor we veel, zo niet alles, doen. Het is voor ons daarom vanzelfsprekend om in onze artistieke visie en missie te vervatten wat we daarmee beogen te bewerkstelligen bij ons publiek. Dat erin vervat zit voor wie we dit willen doen, hoe we dit zo open mogelijk aanbieden en hoe we ons publiek (en hun beleving en toegankelijkheid) gelijk stellen aan onze programmering. Groningen kent helaas een hoge positie op de lijstjes laaggeletterdheid en inkomensongelijkheid. Deze twee lijnen en toegankelijkheid voor publiek met enige vorm van (fysieke of mentale) beperking, hebben wij centraal gesteld in onze aanpak. Zo hebben we ons laten onderzoeken door Stichting Lezen & Schrijven (2023) en nemen alle aanbevelingen over en we zetten taalambassadeurs in. De culturele sector is ontzettend talig; de volgende edities gaat Noorderzon in zijn externe uitingen van tekst meer naar beeld, illustraties en pictogrammen. Daarnaast zijn we ook voor communicatie met onze crew, volledig overgestapt op tweetaligheid (Nederlands en Engels) en organiseren we elke week inlooptertjes waar iedereen gewoon kan komen kletsen. Met het clubhuis voor doven en slechthorenden

hebben we al tien jaar een samenwerking; men selecteert voorstellingen die voor de doelgroep geschikt zijn en maken introductiefilmpjes voor ons. Wij publiceren dit online en in het programma. Voor de Voedselbank Groningen maken wij al tien jaar voor ongeveer 200 gezinnen een tas voor een volledig gezinsbezoek aan Noorderzon. Met vluchtelingenwerk en de AZC's in Groningen organiseren we niet alleen deelname aan vrijwilligerswerk, maar verzorgen we ook bezoek aan kindervoorstellingen. Voor de armere wijken in Groningen doen wij dit ook voor kinderen. Het in 2018 gestarte festival initiatief 'Geef een Toegift' voeren wij nog steeds uit. Stichting Quiet Groningen verdeelt de voorstellingstickets over hun achterban. Bezoekers betalen een flat fee van 10 euro, Noorderzon doneert de kaarten ongeacht de prijs. Afgelopen jaar waren dat er meer dan 400! De stichting Toegankelijk Groningen heeft ons ook onderzocht en al deze bevindingen zijn we stapsgewijs aan het invoeren. Via WerkPro nemen we mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt op in onze crew. Voor al onze crew, personeel, artiesten en publiek zorgen we voor het letterlijk wegnemen van drempels; van verlaagde barren tot rolstoeltoegankelijke toiletten, van een vriendelijk prijsbeleid tot steuntjes in de rug.

Maar het meest belangrijke voor iedereen - zowel onze crew als artiesten en publiek - is dat je ziet, ervaart, voelt dat je er mag zijn, dat je mee kunt en mag doen. Dat je je kunt identificeren met wie er voor ons vrijwilliger in een bar of in de kaartverkoop werkt. Wie er op onze podia staan en welke ruimte we bieden aan meningen. Onze visie en missie is goed op weg, de komende jaren gaan we gebruiken voor het herijken daarvan en voornamelijk om de wijken (en via wijkcentra) nog meer mensen aan ons te binden die hun weg naar ons niet kunnen vinden, of die wij met de bestaande aanpak niet bereiken.

enquêtes

Maar zijn al deze beweringen ook te staven? We nemen ieder jaar een enquête af onder onze crew en om het jaar bij ons publiek. Onze eigen bevindingen, waardering, bezoekcijfers zijn natuurlijk ook belangrijk als leidraad in onze plannen.

Enige bevindingen uit de publieksenquête in samenwerking met Beerda Consultancy (2023):

- 10-20% bezoekt naast Noorderzon niet of nauwelijks kunst en cultuur.
- Ieder jaar nieuwe aanwas ('eerste keer') van zo'n 6% - 10%.
- Met 81% is de waardering voor Noorderzon hoog.
- De bindingsfactor van onze bezoekers 64% is veel sterker dan het gemiddelde theaterfestival (theaterfestivals: 53% en voor alle festivals 59%).
- Dit betekent vaak ook dat het herhaalbezoek hoog is. Dit blijkt ook uit het onderzoek: maar liefst 80% zou 'zeker wel' tot herhaalbezoek overgaan (theaterfestivals algemeen: 64%).
- Noorderzon wordt hoog gewaardeerd: 55% van de bezoekers is een actieve ambassadeur en bevelen Noorderzon aan bij bijvoorbeeld vrienden en familie (theaterfestivals: 42%, festivals 45%).
- Bezoekers komen voornamelijk met vrienden en vriendinnen (64%) en met hun partner (44%) maar 20% komt ook alleen. Dat is bijzonder: bezoekers voelen zich ook welkom in hun eentje.

Enige bevindingen uit de crew enquête (2023):

- Het gemiddelde cijfer dat de crew heeft gegeven voor het werken op Noorderzon is een 8,3 (in 2022: 7,8).
- Bijna de helft, 42% van alle vrijwillige crew, werkte in 2023 voor het eerst mee - gezonde nieuwe aanwas.
- De nieuw ingestelde inlooptertjes op vrijdag zijn door 12% van de crew bezocht.
- Nieuw in 2023 was het (groeps-)gebruik van Whatsapp. Maar liefst 70% koos hiervoor, boven e-mail en bellen. Over het algemeen wordt hier tevreden op teruggekeken, er wordt gewezen op: soms geen of laat antwoord op de app en tips om het persoonlijker te maken.
- Er zijn 76 tips achtergelaten om Noorderzon nog duurzamer te maken.
- Maar liefst 84% wil volgend jaar weer meedoen.
- Er kwamen heel veel leuke verhalen binnen over wat er is meegemaakt tijdens het festival.

duurzaamheid

Dit plan - en de voorgaande beleidsaanvraag - noemen wij duurzame plannen. We zijn al sinds 2009 actief op en gecommiteerd aan duurzaamheid. Destijds ging dat voornamelijk over de rode diesel in je aggregaten en minder gras kapot rijden. We voegden daar al snel de zorg voor je omgeving, voor mensen, voor voedsel voor de geest aan toe. Ons festival heeft sinds jaren een Green Key categorie goud en daar zijn we trots op. Deze certificering is natuurlijk een middel en geen doel, dus we blijven innoveren en ontwikkelen op het gebied van brede duurzaamheid. En ook daarin zagen we het pionieren in je eentje als niet effectief en we zijn heel blij met de oprichting van platform GROENN. Een aantal vreemdsoortige festivals in Groningen (Eurosonic Noorderslag, Paradigm, Bevrijdingsfestival en Noorderzon) hebben de handen ineen geslagen en Groene Evenementen Noord Nederland opgericht begin 2023. We delen kennis, we vergroenen andere evenementen, we verlenen hulp, we versnellen innovatie en zoeken in collectiviteit naar oplossingen. Met ontzettend fijne collega's samen optrekken heeft nieuwe energie in ons duurzaamheidsvraagstuk geblazen. We hebben een projectleider en bureaucoördinator aangesteld, we hebben een werkplan en actielijst gemaakt en zijn als oprichters bestuursleden geworden. De Gemeente Groningen heeft voor twee jaar basisfinanciering ter beschikking gesteld.

innovatieve en inclusieve strategie

Noorderzon is een eigen inclusief curriculum, wat een leven lang met je mee groeit en bloeit. Dit is een integraal onderdeel van onze visie. In praktijk betekent dit dat we voor iedereen zijn. En tot op zekere hoogte is dat ook zo. Onze marketing en communicatie zijn gericht op het welkom laten voelen van iedereen, dat er geen hiërarchie in bezoekers bestaat (alleen flaneren is ook goed) en mensen te verleiden het programma of een keertje een ander deel van het programma te bezoeken. De waardering van Noorderzon is hoog, evenals het herhaalbezoek en de binding met ons festival. De basisdemografische kenmerken zijn: meer dan 70% theoretisch en 30% praktisch opgeleid, een mooie verdeling over alle leeftijden van 16 tot 65plus, een evenwichtige verdeling over de doelgroepen van culturele alleseter tot novice, meer dan 60% identificeert zich als vrouw, het grootste gedeelte van de bezoekers (meer dan 85%) komt uit de drie Noordelijke provincies en komt met vrienden of partner, maar liefst 20% komt ons gerust alleen bezoeken. Vooral dat een vijfde gerust alleen komt, vinden wij een zeer bemoedigend cijfer - zo hebben we ons warme bad ook bedoeld!

Met onze strategie proberen we iedereen bij ons te betrekken en voorstellingsbezoek te stimuleren. We maken eigen *explainer* filmpjes over voorstellingen, we voeren laagdrempelige nagesprekken, we bieden mystery shows aan (voor een vast laag bedrag kiezen wij iets uit), en hebben een goed bereik op sociale media platformen en via onze website. Ons prijzenbeleid is gericht op iedere portemonnee: het terrein is gratis te bezoeken en daar kun je altijd een gratis culturele activiteit meemaken. De voorstellingskaartjes variëren in prijzen van 5,00 tot 19,00 euro voor de internationale top. We gidsen met programmaliijnen (zoals Tijd & Identiteit) en belonen veel-

vuldig bezoek met korting. Dit vriendelijke beleid vinden wij, naast alle andere hulp als eerder geschetst, cruciaal voor ons festival. Iedereen moet ons kunnen bezoeken, het liefst ook nog meerdere keren over een korte tijd. Onze crew, Vrienden, &Society-adviesraad, ambassadeursclub, pachters, artiesten en alle stakeholders vervullen ook een belangrijke waarde voor Noorderzon: zij zijn niet alleen de palen waar het bouwwerk op rust maar zij vertellen over ons, nemen mensen mee. Gezien zowel de gezonde aanwas ieder jaar in publiek en crew werkt deze intieme mond-tot-mond reclame.

De komende jaren gaan we (weer) inzetten op meer persoonlijke stemmen in onze communicatie: meer ruimte voor zowel *tongue in cheek* als een mening. Zo verhogen we de betrokkenheid bij onze platformen en activeren we onze doelgroepen - onze toon en manier is nu soms te keurig en wat afstandelijk. We zijn al begonnen met een strategie waardoor mensen ons programma en festival mee kunnen maken, zonder er fysiek bij te kunnen zijn. We maken en plaatsen direct podcasts van alle nagesprekken, talkshows en een dagelijks festival-vlogje. Dit willen we uitbreiden naar podcasts van artists talks en zo veel mogelijk onderdelen van het &Society-programma. Zodat het vanuit huis voelt alsof je in onze (soms rumoerige!) festivalzaal zit.

4. Zakelijk

Trots als pauwen waren we. In het eerste jaar van de coronapandemie werden we met fantastische cultuurnota adviezen van de Raad voor Cultuur, Gemeente en Provincie Groningen op pad gestuurd. En trots zijn we nog steeds. Noorderzon is al jaren van de langzame en inhoudelijke groei. Een missie wijzigt immers niet iedere vier jaar; die slijp je scherp als een potloodpunt. Een visie bereik je niet op een achternamiddag. Als je je in het midden plaatst van je eigen beweging, beweeg je telkens mee vanuit die kern. Met ons eigen stappenplan als gids, besloten we dat we klaar waren voor een BIS-aanvraag voor de periode van 2021-2024. En met fantastische waardering tot gevolg.

staande organisatie en lange lijnen

In die aanvraag schreven we al over de keerzijde van het succes van grote publieksfestivals als Noorderzon. Alles is immers groot, veel en succesvol aan festivals. Dit gunstige beeld kleurt al jaren de buitenkant van festivals en vertaalt zich in het maar mondjesmaat tot stand komen van passende regelingen, benchmarks en passende financiering bij de structurele organisaties die festivals gewoonweg zijn. We worden vaak beschouwd als projectorganisaties, maar we zijn geen project met incidentele kosten. We zetten lange lijnen uit, werken meestal aan drie edities tegelijk en vervullen rollen en een positie die gedurende meerdere jaren een blijvende impact beogen. Dat vraagt om een volwaardige organisatiestructuur en niet om een projectorganisatie - van een werkgever die mensen in vaste dienst neemt tot jaren vooruit investeren in innovatie voor onze afvalstromen tot het meer dan drie jaar volgen van een beloftevolle, internationale maker. Noorderzon was

en is succesvol. Maar brede toegankelijkheid, lange lijnen en (artistieke) investeringen in het experiment hebben een prijs en het verdienvermogen van een experimenteel festival een maximum.

structurele ondersteuning reflectie

Noorderzon is voor zijn basisfinanciering afhankelijk van ondersteuning uit drie overheden; gezamenlijk dekken deze minder dan 50% van onze begroting. In 2019/ 2020 waaide een gure wind door Nederland en stonden de kunst- & cultuurbudgetten bij de Gemeente en Provincie Groningen onder druk. Dat was een extra reden om definitief een aanvraag bij de BIS te doen. Het kader van het Fonds Podiumkunsten was veel te krap: maximaal was er 350.000 euro aan te vragen. Bij de provincie Groningen vroegen we een verhoging van minimaal 100.000 euro van de subsidiebijdrage die al 15 jaar dezelfde is. Daar was helaas geen ruimte voor. Bij de Gemeente Groningen vroegen we geen substantiële verhoging, daar was op voorhand helder gemaakt dat er geen ruimte was. Bij de BIS vroegen wij 500.000 euro aan. Door de enorme druk op het budget beschikbaar voor festivals, werd een aantal BIS-festivals gekort en heeft helaas geen enkel festival in de gehele categorie gekregen wat werd aangevraagd. Noorderzon ontving de afgelopen jaren 390.000 euro uit de bis en per saldo stapten we de nieuwe cultuurnotaperiode in met structureel bijna een kwart miljoen minder basisfinanciering dan wij becijferden nodig te hebben om te stabiliseren. De afgelopen jaren hebben we iedere subsidie euro meer dan moeten verdubbelen, voor een basisvorm, met incidentele inkomsten. En daarin kwamen we nog steeds tekort om te stabiliseren.

“Festival Noorderzon is niet zo kapitaalkrchtig als het Holland Festival, maar slaagt erin eenzelfde internationale reikwijdte te hebben, door het uitnodigen van kleinschaligere producties. Op vier achtereenvolgende dagen kun je voorstellingen meemaken uit Zuid-Afrika, Iran, China, Australië, Chili, Japan, streken die niet vaak vertegenwoordigd zijn op de Nederlandse podia. De voorstellingen hebben door de band genomen een bezetting van één of twee performers en het zijn altijd gerenommeerde makers die vaak ook buiten hun eigen landsgrenzen opereren. Het festival slaagt er wonderwel in om elke voorstelling te plaatsen in een bijpassende locatie. Een compliment is hier op zijn plaats.”

– De Theaterkrant, 21 augustus 2023

structurele ondersteuning toekomst

Festivals zijn door het vervullen van meerdere rollen, het zeer actief zijn in enorme hoeveelheden netwerken en het naar buiten toe uitdragen van succes ook debet aan het instandhouden van het rooskleurige beeld. Meervoudige acrobatische trucs worden al jaren aangewend om alles of iets toch mogelijk te maken: we zijn aanvraagmachines, we knippen onszelf op in sponsorwaardige onderdeeljes, we kunnen altijd nog wel een stapje harder, langer of meer werken. We introduceren een lijst aan projecten zodat we private fondsen kunnen aanschrijven en verbinden ons aan een woud aan sectoren en deelgebieden in de hoop dat via die weg noodzakelijke niet-culturele financiering komt. Onze eigen ideologie staat soms in de weg dat we structurele oplossingen voor structurele problemen aandragen. De gure wind die vier jaar geleden waaide, is ook nu het macro-economische beeld. Het rijk, gemeenten en provincies worstelen met begrotingen en de toekomstige kosten. De problematiek die voor de coronaperiode bestond is er nog steeds. Door corona en tragische oorlogen in bevriende landen is de problematiek landsbreed alleen maar groter geworden. Aanhoudende hoge inflatie en aanhoudende kostenstijgingen hebben geleid tot een stapeling van financiële krapte. Noorderzon heeft zijn kosten 20 - 30% zien stijgen over de gehele linie en dat is de nieuwe norm. Dit perspectief dwingt dan ook tot keuzes, overal.

We zijn ontzettend blij dat er zowel bij de gemeente als de provincie Groningen echt collectief wordt gezocht naar oplossingen voor het instandhouden van het cultuurbudget. Ook op nationaal niveau waarderen we de inspanningen: voor extra middelen voor fair practice en het oog in beleid van de Raad voor Cultuur voor de benarde positie van festivals. Maar het niet kunnen laten meebewegen van cultuurbudgetten met de hedendaagse financiële realiteit, maakt het noodzakelijk passen op de plaats te maken. Noorderzon is door de Gemeente en Provincie Groningen aangewezen als dragende organisatie; een cultuurpijler. Ook voor de aankomende periode zijn we daarmee verzekerd van een plaats in het cultuurbeleid. We volgen een lichtere aanvraagprocedure en er is alleen een gelijkblijvend budget beschikbaar. Daarnaast worden subsidies in het geheel niet of nauwelijks geïndexeerd en het toepassen van accres verloopt moeizaam. Het Fonds Podiumkunsten heeft nog steeds een matrix waarin wij niet passen: voor de maximale bijdrage van 430.000 euro, zijn alleen de honoraria van internationale makers / gezelschappen subsidiabel. Alle bijkomende kosten (van reiskosten tot transportkosten, hotelovernachtingen tot visakosten) vallen daarbuiten. Om meer rust in de organisatie te bouwen, ons experimentele karakter te behouden en te stabiliseren gaan we twee dingen doen: we brengen (zoals opgenomen in ons profiel) onze activiteiten naar beneden en vragen landelijk een substantiële verhoging van onze basissubsidie, naar ongeveer 700.000 euro.

herstel en goed bestuur

De reparatiebijdrages die de culturele sector heeft ontvangen, zijn een zegen geweest. Noorderzon kon ademhalen en heeft veelal ingezet om de tegenvallende inkomsten te kunnen opvangen. De pandemie werd pas een maand of acht geleden tot stilstand gebracht; we mochten weer! Echt herstel begint niet als iets nog actief is; we spreken dus ook pas sinds deze afgelopen editie van herstel en de weg naar boven. Daarbij hebben we ook maar eenmaal per jaar, elf dagen de kans om te toetsen waar we staan. De demissionair staatssecretaris schreef het al in haar uitgangspuntenbrief en -beleid: er moet rust in de sector gebracht worden. Bezoeken, ticketverkoop, sponsoring, stakeholders, leveranciers, personeel, organisatie, alles heeft tijd nodig om te herstellen. We zijn goed op weg, maar er is nog meer tijd, reflectie, investering en rust voor nodig. Een grotere basisfinanciering zou Noorderzon daar erg in helpen, naast dit plan waarin we bij herstel passende,

kwalitatieve en kwantitatieve activiteiten voorstellen. In 2028 willen wij:

- Rust in onze financiën hebben doordat structurele kosten in significante mate de structurele lasten dekken en onze eigen inkomsten in comfortabele verhouding zijn met wat de organisatie kan dragen.
- Onze aantallen bezoekers en bezoeken meerdere jaren stabiel op het niveau van voor corona en is er sprake van een lichte groei.
- Dat we gewaardeerd worden om en gezien worden als: artistiek relevant en spraakmakend, maatschappelijk van nut en betekenis en met een meerstemmigheid voor en achter de schermen.

In ons vorige beleidsplan kondigden wij aan ons bestuur te gaan aanvullen en af te wegen of een bestuur (op afstand) nog wel de meest passende vorm voor Noorderzon is. In 2023 is Noorderzon, na een zelfevaluatie en een bijbehorend traject, omgevormd tot een Raad van Toezicht model met een directeur-bestuurder. Deze ingreep is meer passend bij hoe het bestuur al functioneerde en door de dagelijkse organisatie te verstevigen, kon er ook meer afstand toegelaten worden. Het opstellen van gedragsprotocollen, het aanstellen van meerdere vertrouwenspersonen en door voor de directeur een beleidsmedewerker aan te stellen en voor de artistiek directeur een assistent, is er wat adempunt aan het ontstaan om vol vertrouwen een andere rol als bestuur aan te nemen.

Het bestuur is in 2021 aangevuld met twee nieuwe leden en door op hun profiel te selecteren, is het sociaal-artistieke toezicht verstevigd. Alle bestuursleden zijn met de overgang naar een raad van toezicht, toezichthouders geworden. Voor hun inspanningen ontvangen zij vacatiegeld per vergadering. De governance code cultuur voor

goed bestuur wordt uitgevoerd en het proces van volledige transitie naar Raad van Toezicht - en nieuwe verplichtingen en/ of taken die daarbij horen - zal in 2024 volledig zijn afgerond. Het diversificeren van ons (destijds) bestuur stond het hoogst op de prioriteitenlijst, voortkomende uit een wens en uit de code. Met de twee nieuwe raadsleden is aan zowel leeftijd als man - vrouw verhouding en aan het kunnen toetsen op maatschappelijke waarde voldaan. Door deel te nemen aan het Atana project (met als doelstelling: het diversifiëren van de samenstelling van besturen en raden van toezicht in de culturele en maatschappelijke sector) in Groningen, voegen we nog meer waarde aan onze raad (en organisatie) toe. We krijgen training en een trainee.

ketentafel

We zijn op weg met fair practice, maar zijn er nog niet. Noorderzon heeft in 2023 deelgenomen aan de pilot fair practice lab (van onder andere Kunsten '92 en platform ACCT). Met de kernorganisatie zijn colleges en workshops gevolgd en is er open gesproken over de te nemen stappen de aankomende jaren. Met platform ACCT (arbeidsmarkt culturele en creatieve toekomst) en De Verenigde Podiumkunstenfestivals starten we een ketentafel. Noorderzon is kerngroeplid van de vereniging. We gaan met deze ketentafel onderzoeken of er mogelijk een overkoepelende richtlijn kan komen voor de podiumkunstenfestivals. De gesprekken lopen nog, het traject is nog niet afgerond. Waarschijnlijk wordt er in 2024 bij en met een aantal festivals een onderzoek gestart, waarmee we de richtlijn ontwikkelen en toetsen. Voor dat onderzoek zijn al middelen toegezegd door het platform. Dit zijn goede ontwikkelingen om verder te brengen en op te bouwen de komende jaren.

5. Groningen

gelukkig ben je in groningen

Nederland is een klein land en toch duiden we met termen als ‘het hoge noorden’, ‘de regio’ en lijkt de afstand randstad - Groningen altijd verder dan Groningen - randstad. Groningen is het immense menselijk drama Ter Apel. Groningen is wingewest voor gas. Groningen is de parlementaire enquête over aardbevingen. In Groningen sluiten fabrieken en verplaatsen bedrijven hun kantoren naar elders. Maar Groningen is zoveel meer. Groningen is ook de tweede gelukkigste stad van Europa. Groningen heeft de schoonste lucht van Nederland. Groningen is de jongste stad van Nederland. Groningen heeft een bloeiend mkb en letterlijk ruimte. De enorme studentenpopulatie doet Stad & Ommeland vibreren en zorgt voor een heerlijke internationale draaikolk en fantastische faciliteiten. Het relatieve isolement van Groningen zorgt voor een autonoom klimaat waardoor ontwikkeling en innovatie een hoge vlucht nemen.

Noorderzon is onderdeel van Groningen, van beide beelden. Dat tonen wij ook altijd op ons festival en in ons programma. Noorderzon wil graag tegenwicht bieden aan het soms wat negatieve beeld van Groningen. We willen bijdragen aan het gevoel van Gronings trots.

niet in je uppie

Dat willen en doen we natuurlijk nooit alleen. Het culturele klimaat in Groningen kent een hoge mate van solidariteit: juist daardoor konden we samen een steunfonds inrichten. Er is een groot gedeeld gevoel dat we een verantwoordelijkheid hebben voor elkaar. De culturele infrastructuur ter stede is maar klein, van veel typen organisaties is er maar één. Dit gebrek aan concurrentie - of beter: het voordeel van samenwerken! - geeft letterlijk ruimte. We zijn trots op ‘ons’ Groninger Museum. Op ons Houten Huis. De komende jaren willen wij - in gezamenlijkheid met de culturele sector - ook bijdragen aan de sociale agenda van ‘Nij Begun’. Nij begun is een uitkomst van de parlementaire enquête over Groningen en een pakket aan maatregelen om sociaaleconomische achterstanden in Groningen en de kop van Drenthe, in te lopen. Daartoe worden dertig jaar lang middelen ter beschikking gesteld en kunst en cultuur kan hier een waardevolle partner in zijn.

groene stappen

De gaswinning in Groningen zorgt voor een hoge mate van urgentie op het gebied van duurzaamheid. Noorderzon heeft al tien jaar de Green Key voor festivals, niveau goud. Op alle niveaus van ons festival zetten we stappen. Met het samenwerkingsverband GROENN, met hoe we onze internationale reizen organiseren tot het alleen *on demand* drukken van crewshirts. We tonen ontwikkelingen op ons platform, we onderwijzen en informeren op prettige manier in alle onderdelen van ons programma.

festivaldrukte?

De aangewezen Regio Noord is geografisch de grootste regio van Nederland; vanaf de randen kun je hier de meeste kilometers afleggen. Cultureel is het

noorden verbonden via formele verbanden als een talentplan Station Noord en het bestuurlijk cultuurprogramma

We the North. De verbinding met een Garage TDI (Assen) of het delen van coproducties

met het Friese Explore the North Festival is er. Het gevoel dat we het samen moeten doen is sterk in het hele Noorden.

In deze kwetsbare infrastructuur is er dus soms van iets maar één, soms geen en soms meerdere.

Zo zijn we in het noorden niet rijkelijk bedeed in het makersklimaat, maar wel op het gebied van internationale (platform) festivals.

Noorderzon bevindt zich in het goede gezelschap van onder andere mede BIS-festivals Oerol en

Eurosonic Noorderslag, waar vriendschapsbanden mee worden onderhouden,

kennis mee wordt gedeeld en samen mee wordt opgetrokken in diverse lobbyclubs. We beseffen dat we een Noordelijke claim leggen op de zeer beperkte categorie festivals in de BIS. In andere categorieën zijn we echter ondervertegenwoordigd. Festivals vervullen een spilfunctie in deze regio. In een kwetsbare infrastructuur is je verantwoordelijkheid groter en reiken je impact en betekenis verder dan je podium.

middelpunt

Is onze standplaats een belangrijk punt voor Noorderzon? Eigenlijk wel en niet. Er zijn specifieke, Groningse kenmerken en nadelen; zeker. Als we onze blik naar ‘beneden’ richten, zitten we soms ver van alles af. Maar we zijn ook blij met ruimte voor ontwikkeling en autonomie, die dwingt tot een open blik alle kanten op. We kijken dus anders naar ruimtelijke indeling: Noorderzon zet zichzelf in het middelpunt van zijn eigen en eigenzinnige Groningse context.

*“Wie hier eens is geweest,
komt hier altijd weer thuis.”*

– Burgemeester van Groningen
Koen Schuiling, 1 januari 2024

Tot Noorderzons

Zin om je te zien!

22 aug – 1 sep
2024

Fotografie

Zoe Bergsma →
Pierre Borasci →
Lucas Kemper →
Knelis →
Deon Prins →
Jantina Talsma →
Xanne Vera →
Peter Wiersema →

Ontwerp

Thansk creatief ontwerp bureau →

Lettertypes

Noorderzon
PT Serif

Tekst

Stichting Noorderzon Groningen,
januari 2024

Contact

Stichting Noorderzon Groningen,
organisator van het Noorderzon
Festival of Performing Arts & Society
Groningen.

Postbus 1736
9701 BS Groningen

noorderzon.nl →